

Valtion
taloudellinen
tutkimuskeskus

Tutkimukset 153

Oman pääoman tuoton
vähennyskelpoisuus
yritysverotuksessa – Belgian malli

Seppo Kari

Leena Kerkelä

Tutkimukset 153 joulukuu 2009

VATT TUTKIMUKSET

153

Oman pääoman tuoton vähennyskelpoisuus yritysverotuksessa – Belgian malli

Seppo Kari
Leena Kerkelä

Kiitämme Essi Eerolaa, Outi Krögeriä, Ilari Valjusta ja Simo Valttia kommenteista ja Jarkko Harjua Yrtti-laskelmista. Tutkimuksen yhteydessä on haastateltu myös Christian Valenducia, Marcel Gerardia ja Bert Brysea Belgiasta. Kiitämme Perheyrittäjien liittoa osallistumisesta hankkeen rahoittamiseen.

ISBN 978-951-561-897-9 (nid.)
ISBN 978-951-561-898-6 (PDF)

ISSN 0788-5008 (nid.)
ISSN 1798-3340 (PDF)

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
Government Institute for Economic Research
Arkadiankatu 7, 00100 Helsinki, Finland

Oy Nord Print Ab
Helsinki, joulukuu 2009

Kansi: Niilas Nordenswan

Oman pääoman tuoton vähennyskelpoisuus yritysverotuksessa – Belgian malli

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
VATT Tutkimukset 153/2009

Seppo Kari – Leena Kerkelä

Tiivistelmä

Raportissa tarkastellaan yritysverotuksen mallia, jossa oman pääoman laskennallinen kustannus vähennetään yrityksen veronalaisesta tulosta. Tätä vähennystä kutsutaan ACE-malliksi (Allowance for Corporate Equity). Vähennys voidaan toteuttaa osana laajaa menoverojärjestelmää tai erillisenä vähennyksenä tavanomaisessa tuloverojärjestelmässä.

Järjestelmässä oman pääoman laskennallinen kustannus määritellään omalle pääomalle määriteltävänä riskittömänä tuottona. Vähennys lisää yritysverojärjestelmän neutraalisuutta erityisesti velan ja oman pääoman kohtelun suhteen. Sen hallinnollinen toteutus on yksinkertainen. Esimerkkinä tästä Belgia otti mallin sovelluksen käyttöön vuonna 2006.

Asiasanat: Yritysverotus, verotuksen neutraalisuus, oman pääoman tuotto

Abstract

The paper reviews a corporate tax model, where a company, in calculating its taxable profits, would be entitled to deduct an allowance calculated on its equity capital. This allowance for corporate equity is abbreviated as ACE. The allowance can be implemented as a part of expenditure taxation or as a supplement to an income tax regime.

The amount of the allowance will be calculated by reference to a normal commercial rate of interest, fixed by government. The system is neutral especially as to the sources of finance. Its administrative burden is light. As an example, Belgium implemented an application of the ACE model in 2006.

Key words: Corporation tax, tax neutrality, return on equity

Yhteenveto

Selvityksen tavoite

Tässä selvityksessä arvioidaan yritysverotuksen mallia, jossa oman pääoman laskennallinen kustannus vähennetään yrityksen veronalaisesta tulosta. Tällaista mallia kutsutaan aihepiirin kirjallisuudessa ACE-vähennykseksi (Allowance for Corporate Equity). Uusimpana käytännön sovelluksena Belgia otti vähennyksen käyttöönsä vuonna 2006. Selvityksen tavoite on esitellä vähennyksen teoreettiset perusteet ja huomioita sen käytännön toteutuksesta. Institute for Fiscal Studies -tutkimuslaitos (IFS) esitti käytännöllisen sovelluksen mallista vuonna 1991.

Neutraali kohtelu eri rahoituslähteiden suhteen velan ja oman pääoman välillä tukee yritysten investoinneille kannustavan ilmapiirin luomista. Toimintaympäristön nopea muuttuminen edellyttää myös uusien vaihtoehtojen kartoittamista yritys- ja pääomatulojen verotukselle. Belgian käyttöönottona sovellus on avaus, jota on syytä arvioida useasta eri näkökulmasta. Samalla voidaan arvioida kriittisesti myös Suomessa käytävää keskustelua yritysverotuksesta ja sen mahdollisesta uudistamisesta. Yritysverotuksen kehittämissivaihtoehtoja avattaessa on syytä ottaa huomioon myös kansainvälinen toimintaympäristö ja sen edellyttämät paineet verotuksen keventämiselle. ACE-malli on potentiaalinen vaihtoehto muun muassa pyrittäessä siirtämään yritystoiminnan verotuksen painopistettä yhtiöverosta henkilöverotukseen.

Pääomatulojen verotuksen kansainvälisen kehityksen suunnat

Pääomatulojen verojärjestelmät ovat muuttuneet voimakkaasti viime vuosikymmenen aikana niin OECD-maissa kuin Euroopassa. Kehitystä ovat ajaneet toisaalta talouksien avautuminen ja toisaalta EU:n toimielimien aktiivisuus pääoman vapaata liikkuvuutta koskevien sisämarkkinasäännösten toimeenpanossa. Integroituneesta yrityksen ja sen omistajien välisestä verotuksesta on siirrytty eriytyneisiin yrityksen ja osakastason verojärjestelmiin. Kahdenkertaisen verotuksen aiheuttamaa taakkaa on lievennetty monelta osin alemmilla verokannoilla.

Muutokset ovat käytännössä merkinneet verotuksen painopisteen siirtymää yritystasolta osakastasolle. Tämä on seurausta siitä, että yksittäisen maan kannalta voittojen verottaminen on entistä vaikeampaa, sillä korkea yhteisövero vähentää maahan tehtäviä investointeja ja veropohjaa. Yksityishenkilöiden pääomatulojen verotus vaikuttaa lähinnä kotimaisen säästämisen määrään ja kohdentumiseen. Avotaloudessa sen vaikutukset investointeihin tai kasvuun jäävät suhteellisen vähäisiksi.

Suomessa kahdenkertaiseen verotukseen siirtyminen on toteutettu niin, että osa osingoista on omistajan verotuksessa verovapaita. Näin verotuksen painopiste on edelleen yrittäjäverotuksella.

Maittain eriävät järjestelmät lisäävät verosuunnittelua monikansallisissa yrityksissä. Tämän vuoksi verojärjestelmiä ei nykyoloissa voi tarkastella ilman kansainvälisen toimintaympäristön tarkastelua.

ACE-mallin periaatteet

Verotuksen neutraalisuus voidaan määritellä niin investointien, säästämisen kuin rahoituksen suhteen. Neutraali verotus ei ohjaa taloudenpitäjien käyttäytymistä. ACE-malli on neutraali niin rahoituksen kuin investointienkin suhteen. Se poistaa myös inflaation vaikutuksen investoinnin efektiiviseen rajaveroasteeseen. ACE-mallissa lisäksi käyttöomaisuuden poistoasteiden ohjausvaikutus investointeihin häviää.

ACE-mallin avulla voidaan ratkaista myös monia muita kysymyksiä. Yhtiöön ja sen omistajien voittoon kohdistuu kahdenkertainen verotus, jota voidaan huojentaa ACE-vähennyksellä. ACE-malli ratkaisee myös yhtiöön jätetyn voiton ja osakkaille jaetun voiton eriävän verokohtelun. Se vapauttaa pääoman normaali-tuoton verotukselta, jolloin yhtiöverotus kohdistuu vain sen ylittävään voittoon ja tämä koskee sekä yhtiöön jätettyä ja omistajille jaettua voittoa.

ACE-mallin pääomapohja, josta vähennys tehdään, on yrityksen oma pääoma vähennettynä muiden yhtiöiden osakkeilla, niin kotimaassa kuin ulkomailla. Symmetrinen kohtelu edellyttää ACE-vähennyksen siirrettävyyttä tilikausien välillä.

Laskennallinen korko, jonka perusteella ACE-vähennys tehdään, on keskipitkä valtionlainakorko. Tämä korko kuvaa sitä vaihtoehtoista tuottoa, jonka omalle pääomalle saisi, kun rahat sijoitettaisiin pääomamarkkinoille pieniriskiseen kohteeseen.

ACE-vähennys kaventaa yhteisöveropohjaa. Avotaloudessa, jossa investoinnit, yritykset ja voitot liikkuvat, tätä veropohjan kaventumista ei ole järkevää kompensoida veroastetta nostamalla. Siten ACE-malli johtaa todennäköisesti yhteisöverotuoton pienenemiseen ainakin lyhyellä aikavälillä, kun sitä verrataan yhteisöverojärjestelmään, jossa on laaja veropohja.

Belgian verouudistus 2006

ACE-mallin mukainen sovellus, oman pääoman laskennallisen tuoton vähentäminen yritysverotuksessa, tuli voimaan Belgiassa vuonna 2006. Belgian järjestelmästä käytetään nimitystä NID (Notional Interest Deduction). Vähennystä

perusteltiin Belgiassa virallisesti kolmella argumentilla. Ensinnä haluttiin poistaa yritysten eri rahoitusmuotojen, velan ja oman pääoman, eriarvoinen kohtelu. Toisaalta haluttiin tukea pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa globaalissa toimintaympäristössä positiivisella yritystoiminnan ilmapiirillä. Kolmanneksi haluttiin tarjota vaihtoehto koordinaatiokeskusten väistyville verohelpotuksille.

Belgian mallissa kaikki yleisesti verovelvolliset yritykset voivat vähentää veronalaisesta tulostaan määrän, joka vastaa yrityksen omalle pääomalle määriteltävää normaalituottoa. Tuotto lasketaan kertomalla yrityksen koko oma pääoma tiettyjen vähennysten jälkeen 10 vuoden valtion obligaatioiden korolla. Korko tarkistetaan vuosittain ja sen suuruus määräytyy edellisen vuoden kuukausittaisien korkojen keskiarvona.

Laskettaessa NID-pääomapohjaa yrityksen taseen varoista vähennetään tietyt erät. Vähennyksillä pyritään estämään se, että yritys keinotekoisesti kasvattaisi omaa pääomaa vähennyksen suurentamiseksi ja myös se, että samaa pääomapohjaa hyödynnettäisiin useaan kertaan. Esimerkiksi osakeomistukset muissa yhtiöissä ja osuudet investointiyhtiöissä vähennetään, jotta vähennystä ei voitaisi tehdä useassa yrityksessä samaan pääomasijoitukseen perustuen. Varallisuutta ei tule lukea mukaan NID-pääomapohjaan, jos sitä ei ole hankittu tuloa tuottavassa tarkoituksessa.

Järjestelmä on rajoituksista huolimatta jättänyt mahdollisuuksia verosuunnittelulle ja erityisesti kansainvälisesti toimivat holding-yhtiöt ovat hyödyntäneet mahdollisuuksia näyttää suurta pääomapohjaa ja tehdä näin suuria vähennyksiä ja toisaalta rahoittaa nämä järjestelyt velalla. Tällä tavoin Belgia on ehkä myös pyrkinyt houkuttelemaan kansainvälisten yritysten erilaisia toimintoja sijoittumaan maahan.

Järjestelmän arviointia

ACE-malli on kiinnostava sen investointeja houkuttelevan lähtökohdan vuoksi. ACE-vähennyksen sovellus nähdään huojenuksena yleiseen verokohteluun, mutta se voi toimia myös tasapainottavana elementtinä muille verojärjestelmässä tapahtuville kiristyksille. Uudistukset verojärjestelmissä sisältävät useita elementtejä ja on tärkeää tunnistaa näiden elementtien vaikutus toisiinsa.

ACE-malli on herättänyt kysymyksiä sen toimivuudesta globalisaation oloissa. Vähennys kaventaa yhteisöveropohjaa. Avotaloudessa, jossa investoinnit, yritykset ja voitot liikkuvat, tätä veropohjan kaventumista ei ole järkevää kompensoida veroastetta nostamalla. Siten ACE-malli johtaa todennäköisesti yhteisöverotuoton pienenemiseen lyhyellä aikavälillä.

Suomen aineistolla tehdyissä laskelmissa nähdään, että sen suora yhteisöverotuloja alentava vaikutus on noin 15 prosenttia, mikä vastaa muissa maissa tehtyjä

arvioita mallin budjettivaikutuksesta. Samalla se alentaa yritysten efektiivistä veroastetta. Staattinen laskelma ei kuitenkaan pysty arvioimaan niiden yritysten käyttäytymistä, jotka tuottavat tappiota ja voisivat siirtää vähennyksen tuleville vuosille.

Nykyisen yhtiöverojärjestelmän korvaaminen ACE-mallilla aiheuttaisi luultavimmin lisäksi muutoksia yritysten voitonjaossa ja muussa käyttäytymisessä. Alhaisempi yhteisövero mahdollistaisi suurempien voittojen jakamisen osakkeenomistajille, mikä lisäisi pääomatulojen veropohjaa. Pidemmällä tähtäimellä verotus saattaisi vaikuttaa velan ja oman pääoman suhteellisiin osuuksiin ja mahdollisesti oman pääoman ehtoihin investointeihin edellä esitetyn mukaisesti.

ACE-mallista koituvia verotuottomenetyksiä on mahdollista kattaa myös muilla verojärjestelmään tehtävillä muutoksilla. Henkilöverotuksen pääomatuloveropohjan laajentaminen osinkotulojen veronhuojennuksia poistamalla on tässä yhteydessä luonteva verotuottoja lisäävä toimenpide. Nykyisellä pääomatulojen veroasteella se korvaisi runsaat puolet menetetyistä verotuloista. Laskelma ei huomioi käyttäytymisvaikutuksia. Näiden instrumenttien yhdistäminen on myös linjassa verojärjestelmään kohdistuvien paineiden yhteensovittamisessa.

IFS-tutkimuslaitoksen ja Mirrlees Review'n esitykset myöntävät ACE-vähennyksen samoin perustein kaikille yhteisömuotoisille yrityksille. Myös Belgiassa se koskee koko yrityssektoria. Tällä voi olla etuja mm. verotuksen selkeyden ja neutraalisuuden kannalta. Ei ole poissuljettua, että ACE-vähennys rajattaisiin vain osaan yhteisösektorista. Se voitaisiin myöntää esimerkiksi vain listaamattomille yhtiöille, jolloin vastaava etu voitaisiin tarjota listatuille yhtiöille alennettuna verokantana. Tällä voitaisiin vähentää kansainvälisessä ympäristössä mahdollisesti esiintyviä ACE:n soveltamisongelmia. Alennettu verokanta takaisi samalla järjestelmän kilpailukykyisyyden. Verotuksen synnyttämä listautumiskynnys vältettäisiin, jos efektiivisen veroasteen taso olisi osapuilleen sama kummassakin regiimissä. Myöntämällä ACE-vähennys listaamattomille yhtiöille verotuksen neutraalisuus investointien ja rahoituksen suhteen kohdentuisi erityisesti pk-yrityksiin. Tätä koskevat verotuottolaskelmat jäävät kuitenkin tämän selvityksen ulkopuolelle.

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Kansainvälinen kehitys tuloverotuksessa	3
3 ACE-malli ja sen käytännön toteutus	6
3.1 Yleistä	6
3.2 IFS-tutkimuslaitoksen esitys	9
3.3 ACE-malli Mirrlees Review'ssä	10
4 Belgian notional interest deduction -järjestelmä (NID)	11
4.1 Tausta	11
4.2 Belgian reformi pääpiirteittäin	12
4.3 Vaikutukset	15
5 Muissa maissa toteutettuja osittaisia tai täydellisiä ACE-sovelluksia	18
6 Laskelmia suomalaisella yritysaineistolla	20
Lähteet	
Liite	

1 Johdanto

Tässä raportissa arvioidaan yritysverotuksen mallia, jossa oman pääoman laskennallinen kustannus vähennetään yrityksen veronalaisesta tulosta. Tällaista mallia kutsutaan aihepiirin kirjallisuudessa ACE-malliksi (Allowance for Corporate Equity). Belgia otti tämän sovelluksen käyttöönsä vuonna 2006. Belgian sovelluksesta käytetään nimitystä ”notional interest deduction” (NID). Raportti liittyy keskusteluun yritysverojärjestelmistä ja niiden luomista kannustimista. Siinä esitellään kirjallisuudessa esitettyjä periaatteellisia näkökohtia ACE-mallin puolesta ja vastaan. Työn pääpaino on mallin käytännön toteutuksissa ja niistä saaduissa kokemuksissa.

ACE-mallin teoreettiset lähtökohdat perustuvat verotuksen neutraalisuuteen muun muassa investointien ja eri rahoitusmuotojen suhteen. Malli tarjoaa uudenlaisen ratkaisun kahteen perinteisten tuloverojärjestelmien ongelmaan, velan ja oman pääoman tuottojen erilaiseen verokohteluun yhtiön verotuksessa sekä yhtiön ja omistajien verotuksen yhteensovittamiseen. ACE-malli kehitettiin 25 vuotta sitten ja kuluneiden vuosien aikana sitä on usein tuotu esiin neutraalisuuden kannalta hyvänä pääomaveromallina. Sillä on lisäksi nähty olevan merkittäviä etuja myös verotuksen hallinnollisen toteuttamisen näkökulmasta.

Toisaalta malliin on nähty liittyvän myös ongelmia. Yksi kysymys liittyy sen toimivuuteen globalisaation oloissa (Bond 2000). ACE-vähennys kaventaa yhteisöveropohjaa. Avotaloudessa, jossa investoinnit, yritykset ja voitot liikkuvat, tätä veropohjan kaventumista ei ole järkevää kompensoida veroastetta nostamalla. Siten ACE-malli johtaa todennäköisesti yhteisöverotuoton pienenemiseen ainakin lyhyellä aikavälillä.

ACE-malliin perustuvia sovelluksia on toteutettu useissa maissa viimeisten 15 vuoden aikana. Euroopan maista Kroatiassa, Italiassa ja Itävallassa järjestelmää on kokeiltu lyhytaikaisesti ja Belgiassa se on ollut käytössä vuodesta 2006 lähtien. Lisäksi Brasiliassa ACE-mallin piirteitä sisältävä järjestelmä on ollut voimassa jo vuodesta 1996.

Belgian nykyisessä ACE-järjestelmässä yritykset voivat vähentää veronalaisesta tulostaan oman pääoman laskennallisen kustannuksen. Järjestelmän käyttöönottoa on motivoitu velan ja oman pääoman neutraalilla kohtelulla, kannustavan investointiympäristön luomisella yrityksille sekä tarjoamalla vaihtoehto vähitellen käytöstä poistuvalla koordinaatiokeskusten edulliselle verokohtelulle. ACE-vähennyksen pääomapohjan määrittely on eräs kriittinen tekijä järjestelmän toimivuuden sekä sen luomien kannustimien kannalta. Kiinnostavaa on myös, kuinka suuria ovat järjestelmän vaikutukset yhteisöveron tuottoon ja mitä keskustelua sen toteutus on synnyttänyt.

Raportti on rakennettu seuraavasti. Luvussa kaksi luodaan lyhyt katsaus yritysverotukseen Euroopassa sekä yritysten toimintaympäristön muutoksiin. Luvussa kolme esitellään ACE-mallin peruseriaatteet. Siinä käydään läpi Institute for Fiscal Studies -tutkimuslaitoksen (IFS) ehdotus ACE-mallin käyttöönottamiseksi vuodelta 1991. Lisäksi tarkastellaan Mirrlees Review'n arvioita ACE-mallista (Auerbach et al. 2008, Griffith et al. 2009). Luvussa 4 käydään läpi Belgian järjestelmä käytännön tasolla sekä sen vaikutuksia yritysten käyttäytymiseen, budjettivaikutuksiin ja verosuunnitteluun. Järjestelmän saamaa vastaanottoa arvioidaan toisaalta yritysten ja toisaalta verottajan näkökulmasta. Luvussa 5 esitellään lyhyesti muiden maiden kokemuksia ACE-mallin sovelluksista.

Raportissa tehdään myös yrityskohtaisella aineistolla laskelmia siitä, miten ACE-mallin käyttöönottaminen Suomessa vaikuttaisi veropohjaan ja miten suuri ACE-vähennys voisi olla. Laskelmat ovat staattisia ja ne kuvaavat ACE-mallin aiheuttamaa yritysten efektiivisen veroasteen muutosta erikokoisissa yrityksissä. Laskelmissa hyödynnetään VATT:n käytössä olevaa mikroaineistoa (Yrtti-tietokanta). Tulokset on esitetty työn viimeisessä luvussa.

Työ on jatkoa VATT:n julkaisemalle tutkimukselle Norjan osakeverotuksen mallista (Kari ja Kröger 2009). Norjan mallissa osakkeelle saatujen tuottojen veronhuojennus toteutetaan osakastasolla. Molemmat mallit huojentavat yhteisöveron kahdenkertaisuutta, mutta huojennuksen painopiste Norjan mallissa kohdentuu osinkoihin ja ACE-mallissa yritystasolle.

2 Kansainvälinen kehitys tuloverotuksessa

Talouksien avautuminen ja EU:n toimielimien aktivoituminen perustamissopimuksen sisämarkkinasäännösten toimeenpanossa ovat vauhdittaneet pääomatulojen verojärjestelmissä tehtyjä muutoksia viime vuosikymmenen aikana. Yhteisöverokannat ovat yleisesti laskeneet. OECD-jäsenmaiden yhtiöveron keskiarvo aleni 1980-luvun alusta vuoteen 2007 48 prosentista 28 prosenttiin vuonna 2007 (Loretz 2008). Pohjoismaissa yhteisöverokannat ovat alentuneet alle puoleen aiemmasta tasostaan. Veropohjaa on kuitenkin laajennettu, jolloin efektiiviset veroasteet ovat alentuneet legaalisia veroasteita vähemmän.¹ Myös yksityishenkilöiden tuloverotuksen rajaveroasteet ovat alentuneet. Ylimmän rajaveroasteen OECD-keskiarvo aleni vuoden 1984 65,9 prosentista 42,3 prosenttiin vuonna 2007 (Loretz 2008). Tuloverotuksessa on siirrytty yhä enemmän eriytettyyn järjestelmään, jossa veronalaiset tulot jaetaan pääomatuloihin ja ansiotuloihin ja jossa pääomatulot verotetaan usein suhteellisella verokannalla (Genser ja Reutter 2007, Niskakangas 2009).²

Myös osinkoihin ja muuhun yritystoiminnan tuottoon kohdistuva verotus on muuttunut. Aiemmin Euroopassa sovellettiin laajasti yhtiöveron hyvitysjärjestelmää, joka integroi yhtiön ja sen omistajien verotuksen jaetun voiton osalta. Siinä osakkaalle hyvitetään se vero, jonka yritys on jo jakamastaan voitosta maksanut. Hyvitysjärjestelmien nähtiin kuitenkin suosivan kotimaista osakkeenomistusta ja syrjivän rajat ylittäviä pääomaliikkeitä. Tämä johti niistä luopumiseen. Nykyisin useimmissa EU-maissa osinkoverotus on kahdenkertaista ja perustuu mataliin verokantoihin. Monissa maissa osakkaan veroprosenttia on kuitenkin alennettu tai vain osa osingosta on veronalaista.

Muutokset ovat käytännössä merkinneet verotuksen painopisteen siirtymää yritystasolta osakastasolle. Tämä on seurausta siitä, että yksittäisen maan kannalta voittojen verottaminen on entistä vaikeampaa, sillä korkea yhteisövero vähentää maahan tehtäviä investointeja ja veropohjaa. Yksityishenkilöiden pääomatulojen verotus vaikuttaa lähinnä kotimaisen säästämisen määrään ja sen kohdentumiseen. Avotaloudessa sillä on pienempi vaikutus investointeihin tai talouskasvuun kuin suljetussa taloudessa, koska yritykset voivat rahoittaa toimintaansa ulkomaisella rahoituksella.

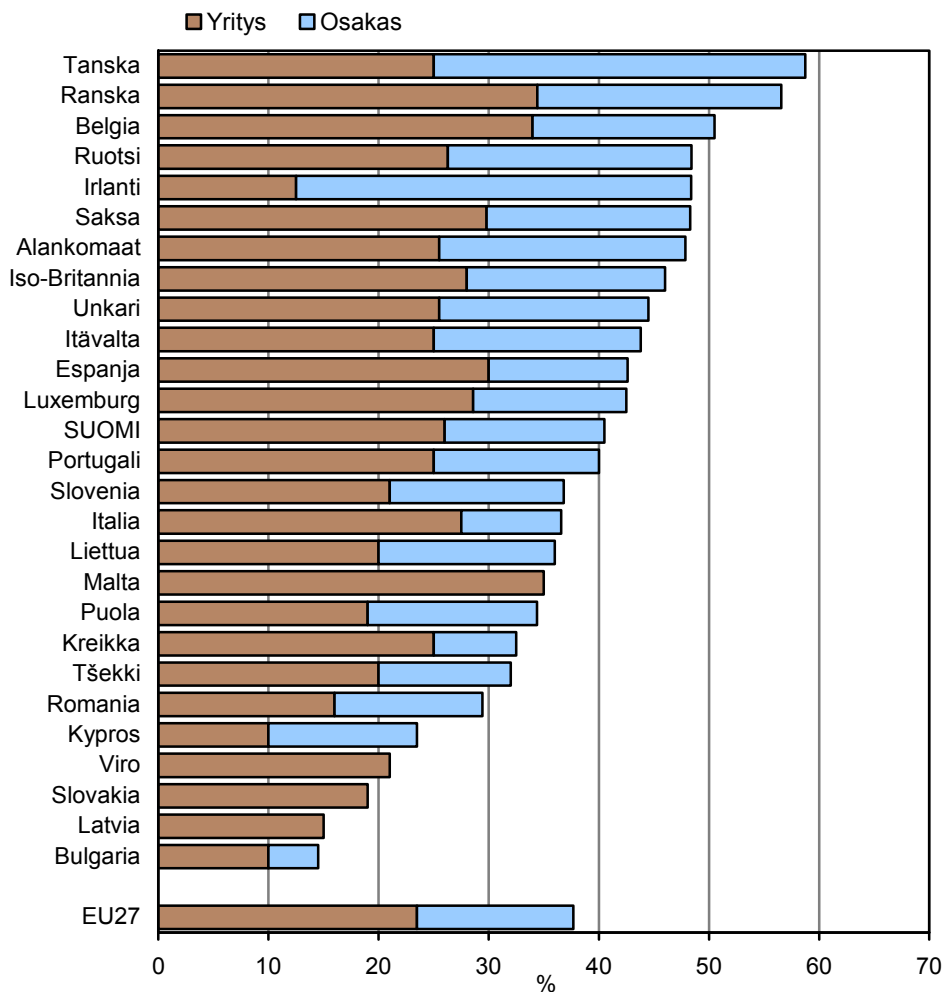
Suomi luopui yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä vuoden 2005 verouudistuksessa ja siirtyi voitonjaon kahdenkertaiseen verotukseen, kuitenkin niin, että vain osa osingoista tuli veronalaiseksi. Julkisesti noteeratuista osingoista 70 prosenttia on veronalaista pääomatuloa. Muista yhtiöistä saadut osingot ovat verovapaata pää-

¹ Viittaamme tässä investointien efektiivisiin veroasteisiin, ks. esim. Loretz (2008). Voittojen keskimääräinen efektiivinen veroaste on pysynyt vielä paremmin aiemmalla tasollaan (ks. EU:n komissio 2009).

² Katsaus aiheesta, ks. Kröger (2006).

omatuloa siihen määrään asti, joka vastaa 9 prosentin laskennallista tuottoa osakkeen matemaattiselle arvolle. Tuoton ylittävä osa verotetaan 70-prosenttisesti ansiotulona. Pääomatulona verotettavan osingon verovapautta rajoittaa lisäksi 90 000 euron yläraja. Sen ylittävä osinko verotetaan 70-prosenttisesti pääomatulona.

Kuvio 2.1. Voitonjaon korkein rajaveroaste EU27-maissa vuonna 2009

Lähde: VATT.

Kuviossa 2.1. on yhdistetty yritysten voitonjaon korkeimmat veroasteet yritys- ja osakistasolla. Suomessa yhtiöverokanta on 26 prosenttia ja pääomatulojen veroaste 28 prosenttia. Kun osingosta 70 prosenttia on verollista, voitonjaon korkeimmaksi rajaveroasteeksi voidaan laskea Suomessa 40,5 prosenttia, mikä vastaa vuonna 2009 likimain EU27-maiden keskiarvoa. Koska yhtiöveron hyvitysjärjestelmiä ei enää juurikaan ole käytössä, useat maat ovat pyrkineet keventämään osinkoverotusta verottamalla vain osaa osingosta. Suomessa 70 prosenttia osingosta on veronalaista, Ranskassa 60 prosenttia ja Italiassa 40 prosenttia.

Osassa tarkastelluista maista osinkoverotus on progressiivista ja osassa suhteellista. Joissain maissa on lisäksi käytössä erityisiä huojennuksia yhtiöverotuksessa tai henkilöverotuksessa. Esimerkiksi yhdessätoista OECD-maassa sovelletaan pk-yritysten alennettua yhteisöverokantaa. Näistä syistä osinkoverotuksen tason vertaileminen on haastavaa eikä kuvio 2.1 voi antaa kuin viitteellisen kuvan asiasta. Kuviosta nähdään kuitenkin, että jaettua voittoa verotetaan Euroopassa tyypillisesti sekä yhtiö- että omistajatasolla ja että yhtiöverokanta on useimmissa maissa 20 ja 30 prosentin välillä. Yleisten yhteisöverokantojen vaihteluväli on noin 25 prosenttiyksikköä (Kuvio 2.1). EU:n komission selvityksen mukaan investoinnin efektiivisen veroasteen vaihtelu on vielä tätä selvästi suurempaa (Euroopan komissio 2001).

Kansainvälisten konsernien verotus perustuu nykyisin erillisveromalliin. Konsernien emoyhtiöt ja tytäryhtiöt ovat itsenäisiä verosubjekteja ja niiden voitot verotetaan kunkin yhtiön sijaintimaassa. Erillisveromalli yhdessä maiden välisten veroaste-erojen kanssa tarjoaa kansainvälisille konserneille huomattavia mahdollisuuksia konsernitason verosuunnitteluun. Keskeisiä keinoja tässä ovat eri yksiköiden (tuotantolaitokset, rahoitustoiminnot, pääkonttoritoiminnot) sijaintipaikkojen valinnat. Konserneilla on myös mahdollisuus siirtää voittoja konsernin sisällä matalan verotuksen maihin esimerkiksi vaikuttamalla konsernin sisäisten tavara- ja palveluvirtojen siirtohintoihin sekä suunnittelemalla konsernin sisäiset omistus- ja rahoitussuhteet niin, että vähennyskelpoiset rahoituskustannukset ohjataan korkean verotuksen maihin ja veronalaiset rahoitustuotot matalan verotuksen maihin.

Globalisaatio on johtanut kansainvälisen yritystoiminnan merkityksen kasvuun. Tästä syystä on entistä tärkeämpää ottaa huomioon muiden maiden verojärjestelmät ja kansainvälisten konsernien toiminta, kun suunnitellaan yritysverotuksen uudistamista.

3 ACE-malli ja sen käytännön toteutus³

3.1 Yleistä

Boadway ja Bruce esittelivät vuonna 1984 teoreettisen lähtökohdan neutraalille yritysverotukselle, jossa investointien ns. normaalituotto vapautetaan verosta ja jossa vero kohdentuu vain puhtaisiin voittoihin. Boadwayn ja Brucen mallissa yritys vähentää velkojen korkojen sijasta yrityksen koko pääomakannan vaihtoehtoiskustannuksen. Tämä lasketaan kertomalla pääomakannan kirja-arvo (tasearvo) omistajan pääoman vaihtoehtoiskustannuksella. Koron perusteena voidaan käyttää esimerkiksi keskipitkiä markkinakorkoja. Yhtiöveron veropohja määräytyy mallissa muilta osin kuten nykyisessä yritysverotuksessa. Esimerkiksi käyttöomaisuuden poistot vähennetään verolainsäädännön tavanomaisten poistossäännösten mukaisesti.

Myöhemmin IFS-tutkimuslaitos ehdotti Boadwayn ja Brucen esityksestä hieman poikkeavaa mallia, jossa yhtiö voi vähentää toteutuneet velkarahoituksen kustannukset, mutta tämän lisäksi sallittaisiin myös yhtiön oman pääoman vaihtoehtoiskustannuksen vähentäminen. IFS:n esitystä selostetaan yksityiskohtaisemmin myöhemmin. Toisin kuin Boadwayn ja Brucen esitys, IFS:n esitys on rakennettu olemassa olevien käytäntöjen ympärille, vaikka lopputulos on periaatteessa sama, jos velan ja oman pääoman korot ovat samat.

Miten ACE-mallia voidaan tulkita? Seuraavassa esitetään kolme toisiaan täydentävää lähestymistapaa ACE-malliin suhteessa tavanomaiseen yhtiöverotukseen.

a) Velan ja oman pääoman verotuksen yhdenmukaistaminen

Tavanomaisessa yhtiöverotuksessa velkojen korot ovat vähennyskelpoisia yhtiön veronalaisesta tulosta. Sen sijaan oman pääoman kustannuksia ei saa vähentää. Yhtiöverotus kohtelee siten oman pääoman ja velan kustannuksia epäsymmetrisesti. Tällöin verotus suosii velkaa yrityksen rahoitusmuotona. ACE-malli poistaa tämän eron sallimalla sekä velan että oman pääoman kustannuksen vähentämisen.

Myös eräät muut veromallit tähtäävät samaan lopputulokseen. Esimerkiksi Norjan osakasmallissa (Allowance for Shareholder Equity) velan ja oman pääoman eriävä kohtelu on voimassa yhtiön verotuksessa, mutta se pyritään eliminoimaan osakkaan verotuksessa sallimalla osakkaan vähentää osakkeen normaalituotto osingosta tai osakkeen myyntivoitosta. Lopputuloksena velkaa

³ ACE-mallin (Allowance for Corporate Equity) syntyä liitetään yleensä Boadwayn ja Brucen artikkeliin vuodelta 1984. Lyhenne ACE tuli käyttöön myöhemmin IFS-tutkimuslaitoksen ehdotuksessa Isossa-Britanniassa (IFS 1991, Devereux ja Freeman 1991).

ja omaa pääomaa kohdellaan yhtäläisesti. Niin sanotussa CBIT-mallissa (Comprehensive Business Income Tax, US Treasury 1992) symmetriaa tavoitellaan yhtiöverotuksessa, mutta juuri päinvastaisella tavalla kuin ACE-mallissa: rahoituskustannukset ovat kokonaan vähennyskelvottomia yhtiön verotuksessa (Bond 2000).

b) Yhtiön ja omistajien verotuksen yhteensovittaminen

Yhtiösektorissa syntynyttä tuloa verotetaan yleisesti eri maissa sekä yrityksen että omistajan tulona. Tätä oman pääoman tuoton verotuksen kahdenkertaisuutta huojennetaan monissa maissa. ACE-malli voidaan nähdä yhtenä verotuksen kahdenkertaisuuden lieventämismenetelmänä. Huojennus toteutetaan yritystasolla vähentämällä oman pääoman laskennallinen kustannus yrityksen veronalaisesta tulosta. ACE-mallin erityispiirre verrattuna tavanomaisiin malleihin on siinä, että se vapauttaa vain normaalituoton verosta ja vero kohdistuu vain normaalituoton ylittäviin ns. ylivoittoihin. Toisaalta malli ei erottele jaettavaa ja jakamatonta voittoa. Esimerkiksi Suomen aiempi yhtiöveron hyvitysjärjestelmä poisti verotuksen kahdenkertaisuuden tyystin, ja yrityksen jakama voitto tuli verotetuksi vain kertaalleen. Se ei kuitenkaan ottanut huomioon yhtiöön jätetyn voiton verotuksen kahdenkertaisuutta, joka toteutui osakkeiden myyntivoiton verotuksen kautta. Norjan vuonna 2006 käyttöönottama osakasmalli vapauttaa yhtiön osakkeiden normaalituoton omistajan verotuksessa (ks. esim. Kari ja Kröger 2009). Norjan malli on analoginen ACE-mallin kanssa kahdessa suhteessa: se vapauttaa vain normaalituoton verosta, ja se toteuttaa tämän sekä jakamattomien voittojen (osakkeen luovutusvoitto) että jaettujen voittojen (osinko) osalta.

c) Pääoman kokonaistuoton verotus vs. normaalituoton verovapaus

ACE-malli vapauttaa pääoman normaalituoton ja verotus kohdistuu yhtiötasolla vain sen ylittävään voittoon, ylivoittoihin. Toinen veromalli, jossa pääoman normaalituotto vapautuu verosta, on kassavirtavero. Sen veropohja lasketaan vähentämällä periodin aikana toteutetut investoinnit välittömästi yrityksen voitosta ennen rahoituskustannuksia ja poistoja. Myös siinä normaalituotto tulee vapautetuksi verosta ja ACE-malli vastaakin käyttäytymisvaikutuksiltaan kassavirtaveroa. Jos henkilötasolla sovelletaan tavanomaista tuloverotusta, joka kohdistuu myös osinkoihin ja luovutusvoittoihin, yritystoiminnan tuloon kohdistuu normaalituoton osalta yhdenkertainen verotus ja ylivoittojen osalta kahdenkertainen verotus.

Norjan osakasmalli puolestaan vapauttaa oman pääoman normaalituoton henkilöverotuksessa ja sillä on siten yhteys kassavirtaveroon ja ACE-malliin. Nämä kolme mallia eroavat tavanomaisesta tuloverosta siinä, että kun tuloverotus verottaa pääoman koko tuottoa yhtenäisesti, nämä mallit eriyttävät normaalituoton ja ylivoittojen verotuksen.

ACE-järjestelmän neutraalisuusominaisuudet

Verotuksen neutraalisuus voidaan määritellä niin investointien, säästämisen kuin rahoituksen suhteen. Investointien suhteen veroneutraali järjestelmä ei vääristä yrityksen investointien määrää tai niiden kohdentumista. Rahoitusneutraali verotus taas ei vaikuta yrityksen rahoitusvalintoihin. Säästämistä neutraalisti kohteleva verotus ei vaikuta kotitalouden säästöjen määrään eikä niiden kohdentumiseen.

Boadway ja Bruce (1984) osoittivat, että ACE-malli täyttää seuraavat neutraalisuusvaatimukset:

- a) Se kohtelee yrityksen pääasiallisia rahoitusvaihtoehtoja, velkaa, osake-rahoitusta ja pidätettyjä voittoja neutraalisti.
- b) ACE-järjestelmä on neutraali investointien suhteen. Siinä juuri kannattavuusrajalla olevan uusinvestoinnin tuottoon ei kohdistu veroa. Mikä tahansa investointi, joka on kannattava ennen veroja, on sitä myös verotuksen jälkeen. Tästä syystä ACE-mallin mukaisessa verotuksessa verotus ei vaikuta toteutettujen investointien määrään tai kohdentumiseen.
- c) ACE-järjestelmä poistaa kannustimen käyttää poistoja verosuunnittelussa. Korkeampi poisto tietyssä vuonna vähentää oman pääoman määrää ja sitä kautta myöhempien vuosien ACE-vähennyksiä. Eri vuosille ajoittuvat erisuuntaiset verovaikutukset ovat ACE-järjestelmässä nykyarvoltaan samansuuruiset ja siksi yritykselle on yhdentekevää, minkä suuruisena poistot tekee. Tämä eliminoi yli- tai alimitoitettujen poistojen vääristävän vaikutuksen yrityksen investointeihin.
- d) ACE-järjestelmä on neutraali inflaation suhteen. Inflaation avulla syntyneet arvonnousuvoitot tulevat kompensoiduiksi korkeamman verovapaan laskennallisen tuoton muodossa, kun ACE-vähennyksen laskennassa käytetty korko on suurempi inflatio-olosuhteissa.
- e) Lisäksi Fane (1987) ja Bond ja Devereux (1995, 2003) osoittivat että ACE-mallin mukainen verotus on neutraali riskinoton suhteen. Se ei siis vähennä yrittäjän tai sijoittajan halukkuutta valita riskipitoinen investointi vähäriskisen sijasta.

3.2 IFS-tutkimuslaitoksen esitys

IFS julkaisi vuonna 1991 yksityiskohtaisen esityksen ACE-mallin käyttöönottamiseksi Isossa-Britanniassa (IFS 1991, Devereux ja Freeman 1991). Suosituksen lähtökohdat ja motiivointi perustuivat neutraalisuus- ja oikeudenmukaisuusperiaatteisiin sekä hallinnolliseen yksinkertaisuuteen. Raportissa arvioitiin myös uudistuksen vaatimia siirtymävaiheen järjestelyjä sekä järjestelmän stabiilisuutta.

IFS:n mallissa ACE-vähennys laskettaisiin käyttäen korkona keskipitkää (7-15 vuotta) valtionlainakorkoa. Vähennys laskettaisiin yrityksen oman pääoman tasearvon perusteella, joka kuvaa yritykseen osakepääomana ja pidätettyinä voitoina kertynyttä omaa pääomaa arvostettuna sen historialliseen arvoon. IFS käyttää tästä pääomapohjasta nimitystä ”Shareholders’ Funds”. Periodin nettovarallisuus lasketaan IFS:n ehdotuksessa seuraavasti:

	ACE-vähennyksen pääomapohja edellisenä verovuotena
+	ed. v. verotettava voitto
+	ed. v. ACE-vähennys
+	ed. v. osinkotulot ja osakepääoman lisäykset
-	ed. v. yhteisövero
-	ed. v. maksetut osingot
-	ed. v. ostetut osakkeet muista yhtiöistä (netto)

Näin laskettuna pääomapohja vastaa likimain verovuoden alkavan taseen omaa pääomaa korjattuna osakeomistuksilla muissa yhtiöissä. Osakehankintoja koskeva korjauserä pyrkii poistamaan oman pääoman ottamisen huomioon kahteen kertaan, sekä omistavan yhtiön että omistuksen kohteena olevan yhtiön verotuksessa. Korjausta voidaan perustella myös sillä, että IFS:n esityksessä yhtiön toisesta kotimaisesta yhtiöstä saamat osingot ja osakkeiden myynnistä saadut myyntivoitot ovat verovapaita. IFS:n mallissa myös ulkomaisten osakkeiden nettohankinnat vähennettäisiin laskettaessa nettovarallisuutta, jos maa soveltaa vapautusmenetelmää ulkomaisten osinkojen verotuksessa.

IFS-tutkimuslaitoksen ehdotuksen mukaan käyttämätön ACE-vähennys tulisi siirtää myöhemmille vuosille, jolloin se voitaisiin vähentää seuraavien vuosien voitoista. Käyttämätön vähennys lisää myös nettovarallisuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että seuraavien vuosien voitoista tehtävät käyttämättömät ACE-vähennykset indeksoidaan vähennyksen laskennassa käytetyllä korolla. Järjestely vahvistaa verotuksen symmetrisyyttä, ts. voittojen ja tappioiden yhtäläistä kohtelua verotuksessa ja siten verotuksen neutraalisuutta.

Nettovarallisuuslaskelma on voittojen ja tappioiden käsittelyn osalta erilainen. Verotettava voitto lisätään pääomapohjaan (ks. laskelma), mutta tappioita ei vähennetä siitä. Menettely johtaa käytännössä tulevien vuosien voitoista vähennet-

tävien tappioiden indeksoimiseen. Tämäkin ratkaisu parantaa yhteisöverotuksen symmetrisyyttä.

ACE-malli voi olla altis verosuunnittelulle. ACE-vähennyksen pääomapohjaa voidaan pyrkiä lisäämään keinotekoisesti yhtiön tilikauden lopussa. Tämä voi tapahtua esimerkiksi sopimuksilla, joilla yhtiön omistamia osakkeita myydään juuri ennen tilikauden päättymistä ja ostetaan takaisin myöhemmin. Esitys tarjoaa ratkaisuksi järjestelyä, jossa varallisuus otetaan huomioon laskelmassa sen omistusaikaa vastaavalta osin. Esimerkiksi, jos yhtiön tilikausi vastaa kalenterivuotta ja yhtiö on omistanut osakkeet 1.1.–30.11., osakkeiden perusteella tehdään vähennys, joka vastaa 11/12 osaa niiden arvosta.

3.3 ACE-malli Mirrlees Review'ssä

IFS-tutkimuslaitoksen koordinoiman Mirrlees Review -selvityksen 10. alaluvussa Griffith, Hines ja Sørensen (GHS) esittelevät kaksi vaihtoehtoista mallia Ison-Britannian yritys- ja pääomatuloverotuksen uudistamiseksi. Kirjoittajat nimittävät toista tuloveroregiimiksi. Se yhdistää ACE-malliin perustuvan yritysverotuksen pohjoismaisen eriytetyn tuloverotuksen tyyppiseen henkilöverotukseen. Toinen malli on kulutusveroregiimi. Siinä yritysverotus perustuu ACE-malliin ja henkilöverotus varallisuuden normaalituoton verovapauteen. Tämä verovapauserittely on varallisuuserittelyä erilainen. Mirrlees Review'n yhteenvetoraportin ilmestyminen on lykkäytynyt vuoteen 2010, eikä siten ole vielä varmuudella tiedossa, millaista yritysverojärjestelmää selvityksessä lopulta ehdotetaan. Selvityksen toimituskuntaa vetävän Richard Blundellin ennakoarviot viittaavat kuitenkin siihen, että esityksessä yritysverotus perustuisi ACE-malliin (Blundell 2008).

GHS:n yritysveroesitys on lähes identtinen IFS:n 1991 ehdottaman ACE-malliversion kanssa. Kirjoittajat kuitenkin ehdottavat hidasta siirtymistä järjestelmään siten, että uudistus koskisi vain järjestelmän voimaantulon jälkeen syntyneitä uutta omaa pääomaa. Siirtymäsäännöksen tavoitteena on budjetti-vaikutusten minimoiminen. Ajatus hitaasta siirtymästä ei ole sinänsä uusi, sillä sitä sovellettiin Itävallassa ja Italiassa näiden osittaisissa ACE-järjestelmissä viime vuosikymmenen vaihteessa.

4 Belgian notional interest deduction -järjestelmä (NID)⁴

ACE-mallin mukainen sovellus, oman pääoman laskennallisen tuoton vähentäminen yritysverotuksessa, hyväksyttiin Belgiassa vuonna 2005. Laki astui voimaan tammikuusta 2006 lähtien ja sen sovellusohjeita täydennettiin vuonna 2008 järjestelmän väärinkäytön estämiseksi. Tässä luvussa esitellään lyhyesti Belgian yritysverotusta, ml. koordinaatiokeskusten verokohtelua ja siinä tapahtuneita muutoksia. Sen jälkeen käydään pääpiirteittäin läpi vähennyksen laskenta ja oman pääoman määrittely sekä järjestelmän tärkeimmät rajoitukset. Lopuksi kootaan yhteen arvioita reformin vaikutuksista ja siitä saaduista näkemyksistä Belgiassa.

4.1 Tausta

Belgia on perinteisesti kuulunut Pohjoismaiden ohella korkean veroasteen maihin. Yritysten voitonjakoon sovelletaan klassista kahdenkertaista verotusta. Yritysverokanta on noin 33 prosenttia (+3 % lisävero = 33,99 %). Verotus on lievästi progressiivinen siten, että pienemmillä yrityksillä on alempi verokanta. Verokanta on 24,98 prosenttia, kun verotettava voitto on alle 322 500 euroa. Yritysten toisilta yrityksiltä saamat osingot ovat verovapaita.

Osinkotulon suhteellinen verokanta on 25 prosenttia ja korkotulon 15 prosenttia. Molemmat peritään lopullisena lähdeverona. Alempaa verokantaa voidaan soveltaa osakkeiden takaisinoston yhteydessä (10 %). Yhtiön voitonjaon korkein tuloveroaste on näin yhteensä 50,5 prosenttia (Kuvio 2.1).

Yritysverotusta kevennettiin Belgiassa vuonna 2002, jolloin yhteisöverokantaa alennettiin 40,17 prosentista nykyiseen 33,99 prosenttiin (Eurostat 2008). Myös pienyritysten verokantaa alennettiin samalla. Yritysverotusta on myös huojennettu pidätetyistä voittovaroista tehtävällä investointivähennyksellä sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan investointeihin liittyvällä hyvityksellä. Vuodesta 2008 patenteista saadut tulot ovat olleet pääsääntöisesti verovapaita. Yritysverotuksen kevennyksiä on pyritty kompensoimaan laajentamalla veropohjaa muulta osin.

Vuodesta 1982 lähtien keskeinen osa belgialaista yritys kenttää ovat olleet ns. koordinaatiokeskukset (Coordination Centres, CC), jotka ovat nauttineet huomattavista veronhuojennuksista. Koordinaatiokeskukset ovat monikansallisten yritysten perustamia palveluyksiköitä, jotka ovat keskittäneet samaan yksikköön

⁴ Tämän osion lähteenä on käytetty pääosin seuraavia lähteitä: IBFD:n (International Bureau of Fiscal Documentation) verkkopalvelua European Tax Surveys, Gerard (2006), Haelterman ja Verstraete (2008) ja Valenduc (2009) kalvoesitys. Useat julkiset internetsivustot ovat myös kirjoittaneet uudistuksesta, esim. Deloitte, KPMG ja Mondaq.

toimintojaan, kuten mainontaa, vakuutus- ja rahoitustoimintoja. Varsinaista pankkitoimintaa ei kuitenkaan voida sisällyttää koordinaatiokeskukseen. Koordinaatiokeskusten toiminta on luvanvaraista ja ne ovat olleet oikeutettuja muita edullisempaan verokohteluun. Niiden verotettava tulo on määräytynyt prosentiosuutena liiketoiminnan kuluista ilman henkilöstö- ja rahoituskuluja. Näin määritelty tulo on normaalin yhtiöverotuksen alainen. Käytännössä koordinaatiokeskusten efektiivinen veroaste on ollut hyvin matala, eräiden arvioiden mukaan keskimäärin noin 1,7 prosenttia (Haelterman ja Verstraete 2008).

EU:n komission ja jäsenmaiden muodostama Code of Conduct -työryhmä arvioi koordinaatiokeskukset jäsenmaiden välisen sopimuksen vastaiseksi haitalliseksi verokilpailuksi. Belgia sai kuitenkin vuoteen 2010 kestäväen siirtymäajan säännöksistä luopumiselle.

Belgian ACE-mallin sovelluksen käyttöönotto liittyy läheisesti koordinaatiokeskusten poikkeavasta verokohtelusta luopumiseen. Koordinaatiokeskukset ovat voineet vapaaehtoisesti siirtyä normaalin belgialaisen yritysverotuksen piiriin, jolloin ne voivat ottaa käyttöönsä ACE-vähennyksen. Yleinen tulkinta uudesta verovähennyksestä nähdään yrityksenä pitää Belgia houkuttelevana sijaintipaikkana kansainvälisille holding- ja rahoitusyhtiöille ilman, että niille tarvitsisi myöntää erityisiä veroetuja. (Griffith et al. 2008)

4.2 Belgian reformi pääpiirteittäin

Oman pääoman laskennallisen tuoton vähennystä perusteltiin Belgiassa virallisesti kolmella argumentilla. Ensinnä haluttiin poistaa yritysten eri rahoitusmuotojen, velan ja oman pääoman, eriarvoinen kohtelu. Toisaalta haluttiin tukea pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa globaalissa toimintaympäristössä positiivisella yritystoiminnan ilmapiirillä. Kolmanneksi haluttiin tarjota vaihtoehto koordinaatiokeskusten väistyville verohelpotuksille.

Belgian mallissa kaikki yleisesti verovelvolliset (kotimaiset) yhteisöt voivat vähentää veronalaisesta tulostaan määrän, joka vastaa yrityksen omalle pääomalle määriteltävää normaalituottoa (NID-vähennys).⁵ Vähennys on myönnetty vastaavasti rajoitetusti verovelvollisille eli käytännössä ulkomaisille yrityksille silloin, kun ne maksavat tuloveroa Belgiaan. Rajoitetusti verovelvollisten vähennys voidaan tehdä Belgiassa sijaitsevan kiinteän toimipaikan, kiinteän omaisuuden tai omaisuuteen liittyvää omistusoikeuden osalta.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että verotettavasta tuloksesta voidaan nyt vähentää oman pääoman vaihtoehtoiskustannus. Tämä tuotto (notional interest) lasketaan kertomalla yrityksen koko oma pääoma tiettyjen vähennysten jälkeen

⁵ Myös oman pääoman sijoitusten 0,5 %:n rekisteröintimaksu poistettiin, mikä toi lisäkannustimen oman pääoman kasvattamiseen.

valtion 10 vuoden obligaatioiden korolla. Korko tarkistetaan vuosittain ja sen suuruus määräytyy edellisen vuoden kuukausittaisten korkojen keskiarvona. Koron suuruutta ja vaihteluväliä on säädelty niin, ettei korko voi ylittää 6,5 prosenttia ja toisaalta peräkkäisten vuosien korkoero ei voi olla yhtä prosenttiyksikköä suurempi. Korko oli 4,307 prosenttia vuonna 2008 ja 3,781 prosenttia vuonna 2007. Vastaavat korot pienille yrityksille olivat 0,5 prosenttiyksikköä suuremmat (4,807 % ja 4,281 %) pienten yritysten suuremman riskipreemion takia. Korkeampaa korkoa on perusteltu pienten yritysten muita suuremmilla rahoituskustannuksilla ja niiden vaikeuksilla saada rahoitusta.⁶

Käyttämätön osuus NID-vähennyksestä voidaan käyttää seitsemän vuoden kuluessa. Poikkeuksena ovat tietyt omistuksenmuutostilanteet. Lisäksi jos yritys tekee investointivaruksen, se ei voi tehdä NID-vähennystä samana vuonna. Tällöin vähennyksen käyttöoikeus kuitenkin säilyy edellä mainitun seitsemän vuoden ajan (IFBD). NID-vähennyksestä johtuvan veropohjan kaventumisen vuoksi yritysverotukseen tehtiin myös muita muutoksia aiempien vähennysten osalle. Näitä vähennyksiä sisältyi investointien lisäksi osakeanteihin ja pääomavoittoihin (Valenduc 2009).

Taulukossa 4.1. on kuvattu esimerkkilaskelmalla voiton ja oman pääoman vaikutus vähennykseen Belgiassa, kun NID-korko on 3,8 prosenttia ja yritysveroaste 33,99 prosenttia. Efektiivinen veroaste putoaa vähennyksen vaikutuksesta 33,99 prosentista 2,5 prosenttiin.

Taulukko 4.1. Oman pääoman ja verotettavan tulon vaikutus NID-vähennykseen esimerkkinä Belgian yritysveroaste

Oma pääoma	100 Ei-NID	100 NID	Pääoman tuottoaste
Voitto	4	4	4 %
NID-vähennys	0	3,8	
Veropohja	4	0,2	
33,99 % veroaste	1,4	0,1	
Efektiivinen vero	33,99	2,5	

Pääomapohjan määrittelystä

Säädökset NID-vähennyksestä on kirjattu Belgian tuloverolakiin. Vähennyksen perustana oleva pääomapohja määritellään edellisen vuoden tilinpäätöksen perus-

⁶ Pienet yritykset (SMEs) on tässä yhteydessä määritelty niin, ettei useampi kuin yksi seuraavista kriteereistä ylity: 1) työntekijöiden lukumäärä keskimäärin 50, 2) vuotuinen liikevaihto (pl. ALV) 7,3 miljoonaa euroa, 3) taseen loppusumma 3,65 miljoonaa euroa. Yli 100 työntekijän yritys ei kuitenkaan voi olla pieni yritys tässä yhteydessä.

teella. Se sisältää yrityksen osakepääoman lisäksi emissiovoitot, arvonkorotukset, varaukset, edellisten tilikausien voitot ja pääomatuet.

NID-pääomapohja on haluttu määritellä siksi yrityksen oman pääoman osaksi, joka on sijoitettu yritykseen tavoitteena taloudellisen tuoton tavoittelu. Tämän vuoksi pääomapohjasta vähennetään tietyt erät. Vähennyksillä pyritään estämään se, että yritys keinotekoisesti kasvattaisi omaa pääomaa vähennyksen suurentamiseksi tai samaa pääomapohjaa hyödynnettäisiin useaan kertaan. Esimerkiksi osakeomistukset muissa yhtiöissä ja osuudet investointiyhtiöissä vähennetään, jotta samaa vähennystä ei voitaisi tehdä useassa yrityksessä samaan pääomasijoitukseen perustuen. Periaatteessa vähennysvelvoite koskee sitä rahoitusomaisuutta, josta saatavat tuotot luetaan verovapaiksi osingoiksi. Vähentämällä estetään verovapauden hyödyntäminen kahteen kertaan, verovapaana tulona ja NID-vähennyksenä. Tällaista omaisuutta ovat taseessa erityisesti pysyväksi luettavat sijoitukset (fixed financial assets). Sellaisen rahoitusomaisuuden kohdalla, jonka tuotot taas eivät ole verovapaita, ei vastaavaa vähennystä edellytetä.

Jos yrityksellä on hallussaan omia osakkeita, tulee näiden osakkeiden arvo vähentää NID-pääomapohjasta ja taloudellinen perustelu liittyy siihen, että ne eivät ole yrityksen tuottomielessä käytössä olevaa pääomaa.

Sellaiset kiinteiden toimipaikkojen tai kiinteistöjen arvot, joita belgialaiset yritykset ovat perustaneet verosopimusmaidensa kanssa, piti alun perin vähentää NID-pääomapohjasta. Perusteena oli, että ne tuottavat tuloa Belgian ulkopuolella ja ovat vapautettuja belgialaisesta verotuksesta. Helmikuussa 2009 Euroopan komissio antoi tiedonannon omasta pääomasta tehtävästä vähennyksestä silloin, kun belgialainen yritys sijoittaa varoja kiinteään toimipaikkaan tai kiinteistöihin toisissa maissa. Komission mukaan NID-vähennysten rajoittamisella ei pidä häiritä belgialaisten yritysten sijoituksia muihin Euroopan maihin. Belgian valtiovarainministeriö on hyväksynyt EU-tason tulkinnan. (European Tax Service 2009)

Väärinkäytösten estämiseen perustuvat säännökset (Art. 205ter § ITC) estävät yrityksiä lukemasta pääomapohjaan sellaisia elementtejä, joita ei ole sijoitettu yritykseen tuloa tuottavassa tarkoituksessa. Osa pysyvää rahoitusomaisuutta sekä aineeton pääoma voi sisältää tällaisia eriä. (Haelterman ja Verstraete 2008, p. 366) Pääomapohjan ulkopuolelle luetaan ensinnäkin ns. kohtuuttomat yritystoimintaan oleellisesti kuulumattomat investoinnit⁷, kuten antiikkiesineet ja ylelliset ajoneuvot. Passiivisia investointeja ei ole alun perinkään ajateltu tuotannollisiksi. Tällaisia ovat esimerkiksi maalaukset ja jalokivet. Yritysten virkailijoiden hallussaan pitämiä kiinteistöjä ei myöskään saada lukea mukaan pääomapohjaan. Erityisesti keskustelua on syntynyt sellaisista passiivisista sijoituksista investointiyhtiöihin (capitalization shares), jotka eivät ole verovapaita. Nämä sijoitukset eivät liity tuotannolliseen toimintaan eivätkä tuota säännöllistä verotettavaa tuloa.

⁷ ”unreasonably exceeds the needs”.

Investointiyhtiöillä nämä sijoitukset ovat kuitenkin keskeisesti osa tuotannollista toimintaa ja siksi ne ovat luettavissa NID-pääomapohjaan. Sen sijaan vakuutusyhtiöiden vastaavia sijoituksia ei ole pidetty NID-pääomapohjaan kuuluvina (The Belgian Ruling Commission, Haelterman ja Verstraete 2008 mukaan, p. 368).

Tilikauden aikana tapahtuneet muutokset omassa pääomassa otetaan huomioon pääosin pro rata -pohjalta eli painotettuna keskiarvona siltä ajalta kuin ne ovat olleet osa yrityksen omaa pääomaa. Tällainen tilanne syntyy, jos yritys hankkii lisää omaa pääomaa, maksaa ulos omaa pääomaa, jakaa osinkoja tai hankkii osuuksia (ottaen huomioon väärinkäyttösäännökset).

Uusia yrityksiä koskevat säännökset ottavat huomioon sen, että omaa pääomaa ei ole määritelty edellisen tilikauden perusteella vaan yritykseen sen perustamishetkellä sijoitettu pääoma on NID-pääomapohja.

4.3 Vaikutukset

Reformin vaikutuksia investointien neutraalisuuteen voidaan arvioida efektiivisillä veroasteilla. Eräiden laskelmien mukaan uudistus alensi yritysten efektiivistä veroastetta keskimäärin 26 prosenttiin edellä mainitusta 33,99 prosentista. Veroaste on edelleen huomattavasti alempi (jopa 0 %) pääomaintensiivisillä toimialoilla kuten esimerkiksi rahoitustoiminnassa. Toimintojen ja yritysrakenteiden muuttaminen pääomaintensiivisuutta hyödyntäviksi tarjoaa verosuunnittelu- ja mahdollisuuksia sekä belgialaisille että ulkomaalaisille yrityksille. Uudistuksessa kompensoitiin myös koordinaatiokeskusten poistuvat veroedut. Koordinaatiokeskukset ovatkin jo osittain siirtyneet normaalin belgialaisen yritysverotuksen piiriin.

Neutraalisuustavoitteiden kannalta voidaan osoittaa, että ACE-järjestelmän verotus ei ole edelleenkään neutraali eri rahoitusmuotojen suhteen (Gerard 2006). Rahoituslähteenä pidätettyjen voittojen efektiivinen veroaste on edelleen matalin (0), mikä johtuu osakkeiden luovutusvoittojen verovapaudesta omistajien verotuksessa. Sijoittajan kannalta korkojen ja osinkojen verokohtelu poikkeavat toisistaan, joten verojärjestelmä ei tältä osin ole neutraali. Järjestelmä poistaa kannustimet alikapitalisoinnille, eli liialliselle velkarahoituksen käytölle yritysten pääoman lähteenä.

Johtopäätöksien tekeminen reformin vaikutuksesta belgialaisten yritysten toimintaan on vielä vaikeaa. Se, että vähennyksen voivat toteuttaa myös pienet ja keskiuuret yritykset, on otettu tervetulleena vastaan.

Banque Nationale del Belgique (2008) -selvityksen mukaan uudistus paransi belgialaisten yritysten vakavaraisuutta. Pääomaa tuotiin ulkomailta 41 miljardia vuonna 2006. Suuri osa sijoituksista tehtiin rahoitusalan yrityksiin. Uusia rahoit-

tusmarkkinoilla toimivia yrityksiä perustettiin runsaasti vuosina 2005 ja 2006. (Valenduc 2009, p. 43)

Uudistuksen vaikutusta pääomakannan rakenteeseen on vaikea tällä hetkellä arvioida. Varsinaista huolta ei ole aiheuttanut jako aineettoman tai aineellisen pääoman suosimiseen. Tämä voi johtua siitä, että NID-järjestelmä ei varsinaisesti suosi aineellista pääomaa, vaikka aineeton pääoma ei näkyisikään taseessa. Aineettomaan pääomaan sijoitetut varat on vähennetty kuluina veronalaisesta tulosta jo niiden syntyhetkellä, joten NID-järjestelmä pikemminkin lisää neutraalisuutta aineellisen ja aineettoman pääoman kesken.

Budjettivaikutukset

Veroreformin budjettivaikutukset ennakoitiin budjettineutraaleista lähtökohdista. Veromenetykset NID-vähennyksestä olisivat olleet 566 miljoonaa euroa. Tämä kustannus oli tarkoitus kattaa muiden vähennysten poistolla ja muilla veropohjan laajennuksilla.

Reformin nettokustannukset osoittautuivat suuremmiksi kuin oli ennakoitu (Valenduc 2009). Vertailua vaikeuttaa kuitenkin laskelmien läpinäkymättömyys ja se, että ex ante ja ex post -laskelmia on vaikea verrata keskenään.⁸

Verouudistuksen takia menetettyjen verotuottojen huomattava menetys on aiheuttanut kritiikkiä. Sen mukaan reformi toteutettiin liian kiireellä ja tarkoitushakuisesti koordinaatiokeskusten ongelmien selvittämiseksi. Esimerkiksi Valenducin mukaan vähennys oltaisiin voitu toteuttaa vain uusinvestointien osalta. Uudistus onkin nähty toisaalta pelkästään yrityksenä turvata koordinaatiokeskusten pysyminen Belgiassa. Toisaalta keskustelua on käyty myös niistä kielteisistä vaikutuksista, joita pelkästään uusinvestointien hyväksymisellä olisi ollut verosuunnitteluun, esimerkiksi uusien nimellisten yritysten perustamiseen.

Toinen kritiikin kohde on valtion verotuottojen vuotuinen vaihtelu, minkä NID-vähennys aiheuttaa. Vaihtelut tuotoissa kertautuvat vaihteluina yritysverojen kertymässä, kun NID otetaan huomioon.

Vaikutus havaittuun verosuunnitteluun

Belgian NID-järjestelmä tarjoaa edelleen verosuunnittelumahdollisuuksia erityisesti rajat ylittävälle monikansallisten yritysten pääomasijoituksille. Nämä järjes-

⁸ Inland Revenuen tutkimuksen mukaan NID-korkovähennyksen suuruus Belgiassa oli noin 6 miljardia euroa. Tästä vähennyksestä noin puolet meni pienille ja keskisuurille yrityksille (SME). Suurimpia hyötyjiä olivat pankkisektori ja koordinaatiokeskukset. Inland Revenuen tutkimuksen mukaan (raportoitu netissä) 40 prosenttia yrityksistä hyödynsi vähennystä. Laskennallinen NID-vähennys on kuitenkin eri kuin toteutunut vaikutus (<http://www.investinlanders.be/> August 20, 2008).

telmät eivät välttämättä vähennä verotuottoja Belgiassa, vaan niissä korkean veroasteen maissa, joissa konserneilla on yrityksiä.

Osa verosuunnittelusta Belgiassa konsernin eri yritysten välillä lähtee tarpeesta tasata verotettavaa tuloa konsernin yritysten välillä.

Belgian NID-mallissa ei ole kannustinta muodostaa omistusketjuja Belgian sisällä ja kertauttaa tällä tavoin omaa pääomaa. Ne yritykset, joiden toiminnasta suuri osa on rahoitusomaisuuden hallintaa (holding activities), eivät juurikaan voi hyödyntää NID-vähennystä syystä, että niiden taseesta suuri osa on juuri kiinteää rahoitusomaisuutta. Tästä syystä yritykset ovat irrottaneet näitä toimintojaan varsinaisesta liiketoiminnasta.

Koska osuudet muista yrityksistä tulee vähentää pääomapohjasta, on yrityksille verosuunnittelun kannalta edullista myydä nämä osakeomistukset ulkomaiseen tai kotimaiseen holding-yhtiöön. Kun myyjäyhtiö myy osakkeet holding-yhtiölle velaksi, myyjäyhtiölle syntyy holding-yhtiöltä oleva saaminen, joka kasvattaa myyjäyhtiön pääomapohjaa. Näin NID-vähennyksen määrää voidaan kasvattaa.

Kansainvälisessä verosuunnittelussa NID-pääomapohjaa voidaan kasvattaa esimerkiksi niin, että emoyhtiö sijoittaa omaa pääomaa belgialaiseen tytäryhtiöön, joka puolestaan lainaa sijoitetun määrän edelleen muille konserniyhtiöille eri maissa. Näissä maissa konserniyhtiöt voivat hyödyntää NID-vähennyksen kunkin maan lainsäädännön mukaan. Belgialainen tytäryhtiö saa suuresta pääomapohjasta NID-vähennyksen, jonka se vähentää ulkomaisilta konserniyhtiöiltä saamiaan korkotuloja vastaan. Belgialainen tytäryhtiö voi jakaa voittonsa emoyhtiölleen osinkona verovapaasti.

5 Muissa maissa toteutettuja osittaisia tai täydellisiä ACE-sovelluksia

Belgian lisäksi ACE-mallin ideoita on toteutettu kokonaan tai osittain myös muissa maissa 15 viime vuoden aikana. Euroopan maista Italiassa, Itävallassa ja Kroatiassa järjestelmää on kokeiltu lyhytaikaisesti. Lisäksi Brasiliassa ACE:n eräs variaatio on ollut voimassa jo vuodesta 1996 lähtien (Klemm 2006).

Italiassa järjestelmän sovellus oli käytössä vuosina 1997–2003 ja vähennysmahdollisuus kohdistui aluksi vain uuteen omaan pääomaan. Vähennyspohjan määrää nostettiin pariinkin otteeseen ja tavoitteena oli sen laajentaminen koko omaan pääomaan. Järjestelmä ei vapauttanut oman pääoman normaalituottoa verosta, mutta siihen kohdistuva verotus oli muuta tuottoa keveämpi. Veroprosentti oli normaalituotolle 19 kun se muille voitoille oli 37 (34 % vuodesta 2003). Koko voiton veroprosentin tuli kuitenkin vuoteen 2001 asti olla vähintään 27 prosenttia. Sovellettu tuottoprosentti oli 7 vuosina 1997–2000 ja 6 sen jälkeen.⁹

Italian järjestelmää arvioitaessa Klemm (2006) viittaa siihen, että suuret ja kannattavat firmat pystyivät hyödyntämään järjestelmää paremmin laskemalla liikkeelle uutta pääomaa, kun taas pienet ja etelään sijoittuvat yritykset olivat usein velkaisia eivätkä pystyneet samaan. Tämä selitti mahdollisesti järjestelmästä luopumista. Verojärjestelmän pääasiallinen tavoite oli velan ja oman pääoman verokohtelun yhtenäistäminen.

Kroatia sovelsi ACE-vähennystä vuosina 1994–2001. ACE-vähennys oli osa Kroatian verojärjestelmää, jossa pyrittiin laajasti menoveroon. Arvonlisäverotus oli laajapohjainen, henkilöverotuksessa verovapaita tuottoja olivat osingot, korot ja pääomatuotot ja voitoista verotettiin vain normaalituoton ylimenevä osuus (protective interest PI).

Kroatiassa vain normaalituoton ylittävät voitot olivat veronalaisia. Kuten Belgian toteutuksessakin, järjestelmä oli kuitenkin kattava eikä osittainen kuten muissa järjestelmää soveltaneissa maissa, joissa omaan pääomaan sovellettu verokanta poikkesi muusta voittoihin sovellettavasta verokannasta. Käytännön toteutuksessa Kroatian verotus lähti liikkeelle taseessa tapahtuneista muutoksista omassa pääomassa eikä varsinaisesta verotettavan tulon laskelmasta. Kun oman pääoman muutoksesta vähennettiin uudet investoinnit omaan pääomaan ja omalle pääomalle laskettu tuotto (protective interest) ja siihen lisättiin maksetut osingot, saatiin laskettua pääomapohja, joka vastasi verotettavasta tulosta vähennettyä oman pääoman tuottoa (Keen and King 2002). Kroatian verosta käytetäänkin nimitystä voittovero (profit tax).

⁹ Järjestelmää kutsuttiin nimellä duaaliveroksi (Dual Income Tax), mikä antaa nykykäytäntöjen mielessä hieman harhaanjohtavan kuvan.

ACE-vähennyksen kustannukset Kroatiaassa menetetyissä verotuloissa jälkikäteen arvioituna vaihtelee 16–35 prosentin välillä voittoveron tuotoista, riippuen siitä, otetaanko menetyksinä huomioon pelkästään voittoa raportoineet yritykset vai kaikki yritykset. Jälkimmäisessä arvioissa kustannuksiin tulisi lukea myös tappiota tuottaneet yritykset, jotka olisivat siirtäneet vähennyksen tuleville vuosille ja ne yritykset, jotka eivät maksaneet arviointivuonna 1998 lainkaan veroja verotettavasta tulostaan (Keen ja King 2002). Huolimatta menetetyistä verotuloista ACE-vähennyksen vuoksi, kerätyt verot suhteessa bruttokansantuotteeseen pysyivät samalla tasolla kuin muissa Itä-Euroopan maissa. Oletettavasti verojärjestelmän muut piirteet kompensoivat ACE-vähennyksestä johtuneet veromenetykset (Klemm 2006).

Kroatia luopui ACE-vähennyksestä vuonna 2001 laajemman veroreformin yhteydessä ilman erityisiä perusteluita järjestelmän heikkoudelle. Vähennys kuitenkin läpäisi testin sen toteutettavuudesta.

Itävallassa vähennystä kokeiltiin vuosina 2000–2004 ja sielläkin laskennallista korkoa omalle pääomalle verotettiin matalammalla 25 prosentin verokannalla. Muuhun yritystuloon kohdistui 35 prosentin vero.

Brasilian järjestelmä, joka otettiin käyttöön vuonna 1996, sisältää piirteitä ACE-vähennyksestä. Vähennys voidaan kuitenkin tehdä vain sen tuoton osalta, joka maksetaan ulos osakkeenomistajille tai hyvitetään yrityksen omistajille. Tavaltaan järjestelmä muistuttaa yhtiöveron hyvitysjärjestelmää, sillä hyvitystä ei voi tehdä pidätettyjen voittojen osalta.

Järjestelmän vaikutukset investointien efektiiviseen veroasteeseen riippuu siitä, kuinka paljon yritys jakaa osinkoja. Jos se jakaa niitä vähemmän kuin oman pääoman laskennallisen tuoton verran, voivat uusinvestoinnit vähentää osinkoja, eikä verojärjestelmällä ole tähän vaikutusta. Tämä ominaisuus koskee useimpia yrityksiä, jotka eivät jaa paljoa osinkoja, sillä ne eivät voi lisätä vähennyksen määrää kasvattamalla omaa pääomaa. Järjestelmä on varsinainen ACE-vähennys vasta riittävän suurilla jaettujen osinkojen määrillä.

Vähennys on lisännyt Brasiliassa velan ja oman pääoman välistä neutraalisuutta, mutta tämä vaikutus ei näy yritysten pääomarakenteiden muuttumisessa enemmän oman pääoman ehtoiseksi. Vähennyksen käyttöönoton jälkeen havaittiin kuitenkin kasvua investoinneissa, mikä sinänsä oli positiivinen ilmiö (Klemm 2006).

6 Laskelmia suomalaisella yritysaineistolla

Tässä luvussa esitetään laskelmia siitä mikä ACE-vähennyksen vaikutus olisi Suomessa yhteisöverotuottoon. Laskelmat ovat staattisia ja perustuvat jälkikäteen raportoituihin verotustietoihin. Laskelmat on tehty VATT:ssa käytössä olevalla yritysrekisteriaineistolla (Yrtti). Aineisto on Verohallituksen tuottama kattava tietokanta yritysten tilinpäätöstiedoista. Laskelmien pohjana on käytetty osakeyhtiöitä, joita koko aineistossa on noin 170 000. Varsinainen laskenta on toteutettu niille yrityksille, joilla on vuonna 2006 ollut positiivisia verotettavia tuloja. Näitä yrityksiä on noin 62 700 kappaletta. Kaiken kaikkiaan yrityksiä, jotka aineistossa ovat raportoineet voittoja tai tappioita, on 71 925 kappaletta. Erotus, vajaa 10 000 yritystä, muodostuu niistä yrityksistä, jotka ovat olleet tappiollisia vuonna 2006.

Laskelmassa verrataan vuoden 2006 yhteisöverokertymää hypoteettiseen tilanteeseen, jossa ACE-tyyppinen verojärjestelmä olisi ollut käytössä kyseisenä vuonna. Vuoden 2006 yhteisöverot on laskettu yhtiökohtaisesti yksinkertaisesti kertomalla verotettava tulo verokannalla (26 %). ACE-mallin laskelmissa oletetaan, että yhtiö voi tehdä verovähennyksen verotettavasta tulosta omalle pääomalle lasketun laskennallisen koron perusteella (3,35 %).¹⁰ Yksinkertainen suhteellinen mittari on luotu seuraavasti. ACE-mallin yhteisöverokertymä vähennetään vuoden 2006 yhteisöveron määrästä ja suhteutetaan se vuoden 2006 yhteisöverojen määrällä. Tällöin saadaan mittari sille, miten valtion verotuotot muuttuisivat suhteellisesti, jos ACE-malli olisi ollut voimassa vuonna 2006. Koska arvio on staattinen, käyttäytymisvaikutuksia ei oleteta tapahtuvan.

Verotuotot alenisivat keskimäärin 15 %, jos ACE-malli olisi ollut käytössä vuonna 2006. Yhteisöveron tuotto vuonna 2006 oli noin 6 miljardia euroa. Nousukaudella kertymän määrä nousi tasaisesti, mutta kuten tiedämme, se on hyvin altis suhdannevaihteluille. Yrtti-aineistolla laskettu yhteisöverotuotto on laskennallinen, mutta se on kuitenkin vertailtavissa todelliseen kertymään.

Taulukossa 6.1. on kuvailevaa aineistoa Suomesta Yrtti-tietokannan pohjalta luokiteltuna yrityskoon mukaan. Mikroyrityksen henkilökunta on 0–10 henkilöä, pienen 10–50, keski-suuren 50–250 henkilöä ja suuren yrityksen yli 250 henkilöä. Jokaisesta yritysryhmästä on poimittu mediaaniyrityksen oma pääoma ja mediaani verotettava tulo. Tuotto suhteessa omaan pääomaan vaihtelee 11 ja 33 prosentin välillä. Näin korkea tuottoaste johtuu suurelta osin siitä, että tarkasteltavat yritykset ovat positiivista voittoa tuottavia yrityksiä.¹¹

¹⁰ Tarkasteluvuotta 2006 edeltävänä vuonna valtion obligaatioiden 10-vuoden korko oli keskimäärin 3,35 prosenttia (3,78 prosenttia vuonna 2006, lähde Suomen Pankki: Suomen valtion viitelainojen korot). Korko vaihtelee vuosittain.

¹¹ Raportin liitteenä on laskelmia vähennyksen jakautumisesta eri kokoluokkien ja toimialojen yrityksille.

Vierekkäisissä sarakkeissa on arvioitu yritysveroja ennen ja jälkeen ACE-vähennyksen. Efektiivinen veroaste laskee 26 prosentista 18–23 prosenttiin, mikä vastaa yllä raportoitua keskimäärin 15 prosentin alenemaa verotuottokertymässä. Verot alenevat erityisesti keskisuurissa ja suurissa yrityksissä.

Taulukko 6.1. Oman pääoman ja verotettavan tulon vaikutus ACE-vähennykseen Suomen aineistolla luokiteltuna yrityskoon mukaan

Suomalainen keskimääräinen yritys /euroa			
	EI-ACE	ACE	Pääoman tuottoaste
MIKRO			
Oma pääoma	45000	45000	
Verotettava tulo	15000	15000	33 %
ACE-vähennys	0	1508	
Veropohja	15000	13493	
26 % veroaste	3900	3508	
Efektiivinen vero	26 %	23 %	
PIENI			
Oma pääoma	223000	223000	
Verotettava tulo	77000	77000	35 %
ACE-vähennys	0	7471	
Veropohja	77000	69530	
26 % veroaste	20020	18078	
Efektiivinen vero	26 %	23 %	
KESKISUURI			
Oma pääoma	1319000	1319000	
Verotettava tulo	314000	314000	24 %
ACE-vähennys	0	44187	
Veropohja	314000	269814	
26 % veroaste	81640	70152	
Efektiivinen vero	26 %	22 %	
SUURI			
Oma pääoma	10931000	10931000	
Verotettava tulo	1205000	1205000	11 %
ACE-vähennys	0	366189	
Veropohja	1205000	838812	
26 % veroaste	313300	218091	
Efektiivinen vero	26 %	18 %	

Tuloksen raportoineet (aktiiviset) yritykset jakautuvat koko aineistossa verotettavan tulon ja oman pääoman suhteen kolmeen luokkaan:

- 1) Yritykset, joiden vähennys on pienempi kuin kyseisen verovuoden verotettava tulo. Nämä yritykset hyödyntäisivät kyseisenä vuonna koko vähennyksen.

- 2) Yritykset, joiden vähennys on suurempi kuin kyseisen verovuoden verotettava tulos. Näillä yrityksillä ei jäisi vähennyksen jälkeen verotettavaa tuloa ja lisäksi ne voisivat siirtää käyttämättömän vähennyksen seuraaville vuosille.
- 3) Yritykset, joiden verovuosi on ollut tappiollinen. Nämä yritykset voisivat hyödyntää vähennyksen tulevien vuosien voitoista.

Yllä olevat laskelmat sisältävät myös ne yritykset, joiden vähennys on suurempi kuin verovuoden verotettava tulo.

Nykyisen yhtiöverojärjestelmän korvaaminen ACE-mallilla aiheuttaisi luultavimmin muutoksia yritysten voitonjaossa ja muussa käyttäytymisessä. Alhaisempi yhteisövero mahdollistaisi suurempien voittojen jakamisen osakkeenomistajille, mikä lisäisi pääomatulojen veropohjaa. Pidemmällä tähtäimellä verotus saattaisi vaikuttaa velan ja oman pääoman suhteellisiin osuuksiin ja mahdollisesti oman pääoman ehtoihin investointeihin edellä esitetyn mukaisesti.

Mirrlees Review'n tuloveroregiimi yhdistää ACE-malliin perustuvan yritysverotuksen pohjoismaisen eriytetyn tuloverotuksen tyypiseen henkilöverotukseen. Verotuksen painopisteet yritys- ja henkilötason verotuksessa voidaankin nähdä vaihtoehtoina toisilleen. ACE-mallin käyttöönotto voisi mahdollistaa luopumisen nykyisistä henkilötason pääomatulojen verotuksessa käytetyistä huojennuksista. Nykyisten verovapaiden osinkotulojen verottaminen yleisellä 28 % pääomatulojen veroasteella tuottaisi yli puolet yllä arvioiduista verotulomenetyksistä. Esimerkiksi vuonna 2006 verovapaiden pääomatulojen ja ansiotuloihin luettavien osinkojen määrä oli noin 1,9 miljardia euroa. Laskennallinen vero tästä summasta olisi staattisesti laskien n. 530 miljoonaa euroa eli yli puolet yllä lasketuista ACE-vähennyksen aiheuttamista verotuottomenetyksistä.

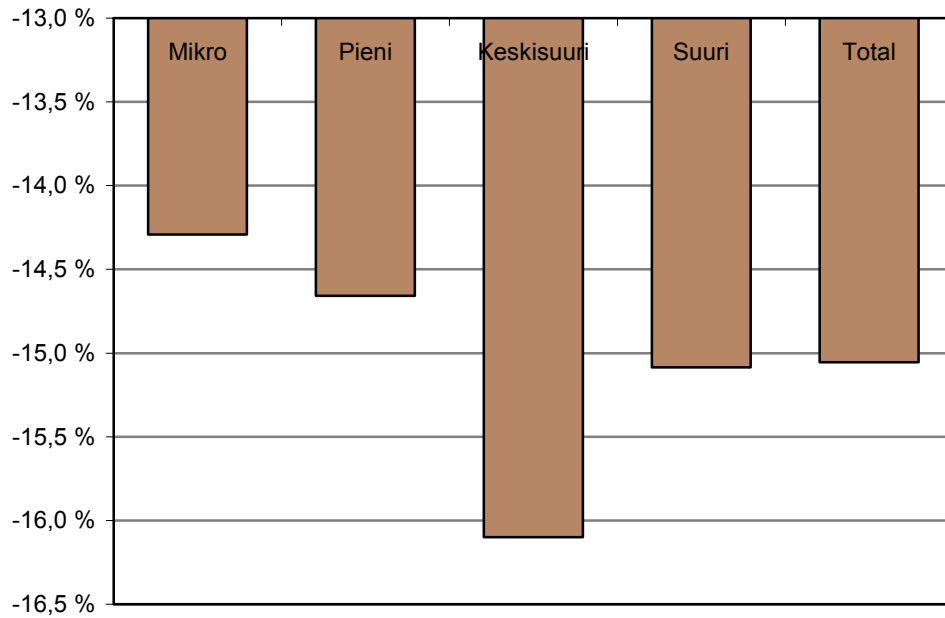
Lähteet

- Auerbach, A. J. – Devereux, M. P. – Simpson, H. (2008): Taxing corporate income. Paper prepared for The Mirrlees Review, “Reforming the Tax System for the 21st Century”, available at www.ifs.org.uk/mirrleesreview.
- Blundell, R. (2008): The Mirrlees Review, esitys verotyöryhmässä 14.11.2008, www.vm.fi/hankkeet/verotyoryhma.
- Boadway, R. – Bruce, N. (1984): A general proposition on the design of a neutral business tax. *Journal of Public Economics* 24, 231–239.
- Bond, S. – Devereux, M.P. (1995): On the design of a neutral business tax under uncertainty. *Journal of Public Economics* 58, 57-71.
- Bond, S. – Devereux, M.P. (2003): Generalised R-based and S-based taxes under uncertainty. *Journal of Public Economics* 87, 1291–1311.
- Bond, S. (2000): Levelling up or levelling down? Some reflections on the ACE and CBIT proposals, and the future of the corporate tax base. Teoksessa Cnossen, S. (toim.): *Taxing Capital Income in the European Union: Issues and Options for Reform*. Oxford University Press, Oxford.
- Deloitte; *International Tax and Business Guide*, Belgium, www-pages.
- Devereux, M. P. – Freeman, H. (1991): A General Neutral Business Tax. *Fiscal Studies* 12, 1–15.
- Eerola, E. – Kari, S. (2009): *Yritysverotus ja riskinotto*. Muistio www.vm.fi/hankkeet/verotyoryhma.
- Euroopan komissio (2001): *Company Taxation in the Internal Market*. COM(2001)582.
- Euroopan komissio (2009): *Taxation trends in the European Union*, <http://ec.europa.eu>.
- European Tax Surveys, [www-sivut http://online2.ibfd.org/eth/](http://online2.ibfd.org/eth/).
- European Tax Service: Vol 11, No3, March 2009.
- Eurostat (2008): *Taxation Trends in the European Union, Data for the EU Member States and Norway*.
- Fane, G. (1987): Neutral taxation under uncertainty. *Journal of Public Economics* 33, 95-105.
- Genser, B. – Reutter, A. (2007): Fiscal Policy in Action: Moving Towards Dual Income Taxation in Europe. *FinanzArchiv* 63, 436–456.
- Gerard, M. (2006a): A Closer Look at Belgium’s Notional Interest Deduction”, *Tax Notes International*, February 6, 449–53.

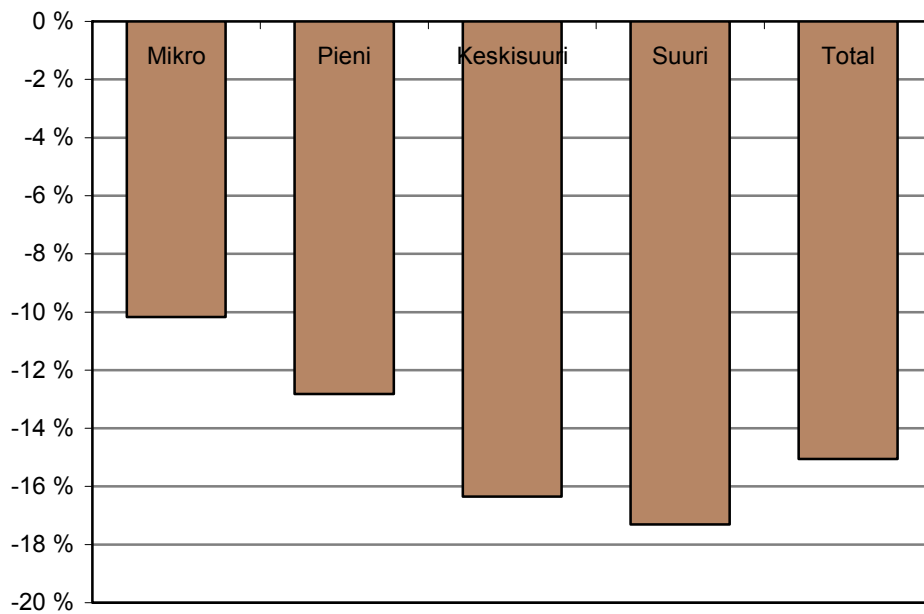
- Gerard, M. (2006b): Belgium moves to Dual Allowance for Corporate Equity, *European Taxation*, April 2006.
- Griffith, R. – Hines, J. – Sørensen, P. B. (2009): *International Capital Taxation*. Prepared for the Report of a Commission on Reforming the Tax System for the 21st Century, Chaired by Sir James Mirrlees, www.ifs.org.uk/mirrleesreview.
- Haelterman, A. – Verstraete, H. (2008): The “Notional Interest Deduction in Belgium”, *Bulletin for International Taxation*.
- International Tax –Review Weekly News*, November 20, 2007
<http://www.internationaltaxreview.com/>
- IFS (1991): *Equity for Companies: A Corporation Tax for the 1990s*. A Report of the IFS Capital Taxes Group, The Institute for Fiscal Studies.
- IFS (1994): *Setting Savings Free – Proposal for the Taxation of Savings and Profits*, The Institute for Fiscal Studies.
- Kari S. – Kröger, O. (2009): Osakkeiden normaalituoton verovapaus: Norjan osakeverotuksen malli. *VATT Tutkimukset* 148.
- Keen, M. – King, J. (2002): The Croatian Profit Tax: An ACE in Practice. *Fiscal Studies*, vol 23, no. 3, pp. 401–418.
- Klemm, A. (2006): *Allowances for Corporate Equity in Practice*. IMF Working Paper WP/06/259.
- Kröger, O. (2006): Tuloverotuksen kansainvälinen kehitys viime vuosina. Teoksessa Hjerpe et al. (toim.): *Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet*, VATT Julkaisuja 44.
- Loretz, S. (2008): Corporate taxation in the OECD in a wider context. *Oxford Review of Economic Policy*, Oxford University Press, vol. 24(4), pages 639–660.
- Mondaq, [www-pages www.mondaq.com](http://www-pages.mondaq.com).
- Niskakangas, H. (2009): Osinkoverotuksen uudistamisesta. Muistio www.vm.fi/hankkeet/verotyoryhma.
- Rose, M. – Wiswesser, R. (1998): *Tax Reform in Transition Economies: Experiences from the Croatian Tax Reform Process of the 1990s*. In P. B. Sørensen (ed.): *Public Finance in a Changing World*, Macmillan Press.
- Valenduc, C. (2009): Les intérêts notionnels: une réforme fondamentale et controversée, *Courrier hebdomadaire*, numéro 2018, CRISP.
- Valtiovarainministeriö (2008): Työryhmä selvittämään verotuksen kehittämistä. *Tiedote* 145/2008, 18.9.2008.

Liite

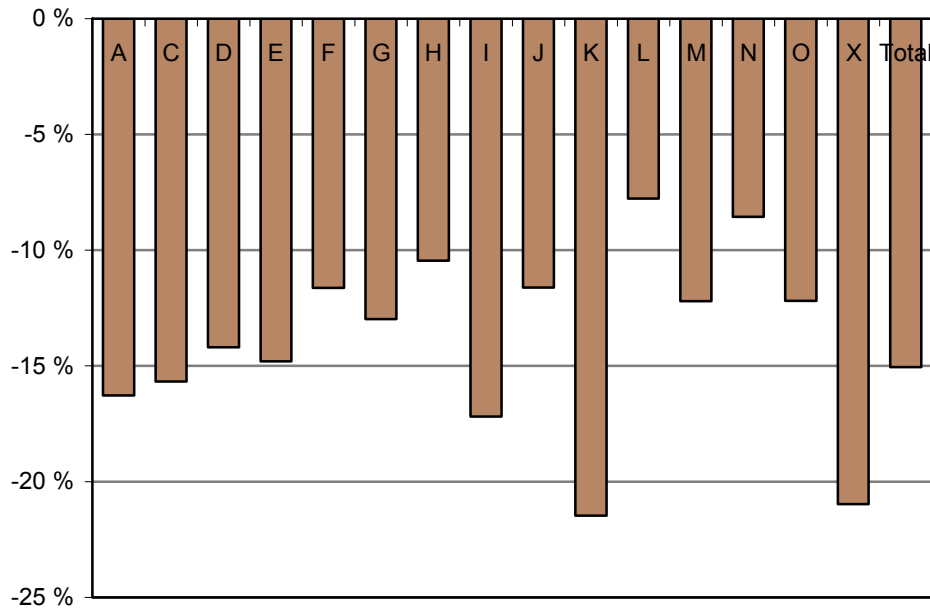
**ACEn vaikutus verokertymään (%) yrityskoon mukaan
(henkilöstöluokitus)**

**ACEn vaikutus yhteisöverokertymään (%) yrityskoon mukaan
(liikevaihtoluokitus)**

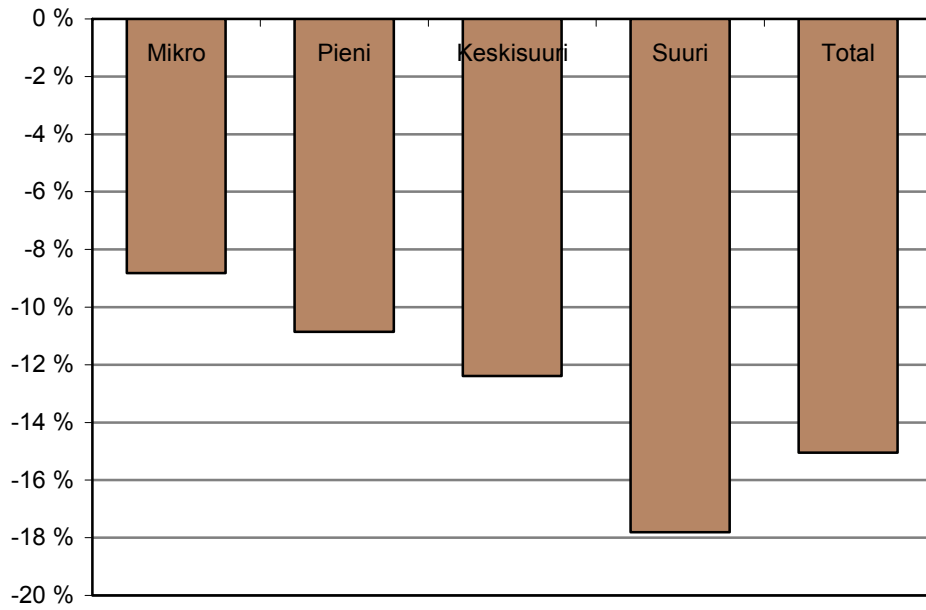

ACEn vaikutus yhteisöverokertymään toimialoittain
(2002 TK luokitus)

- A Maatalous, riistatalous ja metsätalous
- C Kaivostoiminta ja louhinta
- D Teollisuus
- E Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto
- F Rakentaminen
- G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen sekä henkilökohtaisten esineiden ja kotitalouksesineiden korjaus
- H Majoitus- ja ravitsemistoiminta
- I Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne
- J Rahoitustoiminta
- K Kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut; liike-elämän palvelut
- L Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus
- M Koulutus
- N Terveystieteiden ja sosiaalipalvelut
- O Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut
- X Toimiala tuntematon

**ACEn vaikutus yhteisöverokertymään kokoluokittain
(taseen loppusumma)**

VATT TUTKIMUKSET -SARJASSA ILMESTYNEITÄ

PUBLISHED VATT RESEARCH REPORTS

140. Lyytikäinen Teemu: Studies on the Effects of Property Taxation, Rent Control and Housing Allowances. Helsinki 2008.
141. Lehtonen Sanna – Lyytikäinen Teemu – Moisio Antti: Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä: Vaihtoehtoja uudistuksen toteuttamiseksi. Helsinki 2008.
142. Pekkala Johanna: Tuloerojen ja terveyden välinen yhteys Suomessa. Helsinki 2009.
- 143:1. Perrels Adriaan – Hongisto Mikko – Hyvönen Kaarina – Katajajuuri Juha-Matti – Nissinen Ari: A quick scan of climate policy services and of underlying data system approaches. Climate Bonus project report (WP1). Helsinki 2009.
144. Karvinen Anni-Mari: Maahanmuuttajien poismuutto Suomesta. Helsinki 2009.
145. Sahari Anna – Perrels Adriaan: Ekotehokkuutta parantavat investoinnit kesämökeillä. Helsinki 2009.
146. Tuovinen Tarja: Ääriarvomenetelmät sähkömarkkinoiden riskinarvioinnissa. Helsinki 2009.
147. Honkatukia Juha – Kinnunen Jouko – Marttila Kimmo: Väestön ikääntymisestä johtuvien julkisten kulutusmenojen kasvun rakenteelliset vaikutukset. Helsinki 2009.
148. Kari Seppo – Kröger Outi: Osakkeiden normaalituoton verovapaus: Norjan osakeverotuksen malli. Helsinki 2009.
149. Mälkönen Ville – Seppälä Timo: Terveyspalvelusetelien hyvinvointi- ja kustannusvaikutukset jonotetuissa toimenpiteissä. Helsinki 2009.
150. Honkatukia Juha: VATTAGE – A dynamic, applied general equilibrium model of the Finnish economy. Helsinki 2009.
151. Rätty Tarmo: Julkaisujen vaativuus tieteenaloittain. Helsinki 2009.
- 143:3. Perrels Adriaan – Nissinen Ari – Sahari Anna: Reviewing key building blocks of an integrated carbon footprinting and consumer purchases' monitoring & reward system – interaction with the consumer. Climate Bonus project report (WP4). Helsinki 2009.
- 143:4. Hyvönen Kaarina – Saastamoinen Mika – Timonen Päivi – Kallio Arto – Hongisto Mikko – Melin Magnus – Södergård Caj – Perrels Adriaan: Kuluttajien näkemyksiä kotitalouden ilmastovaikutusten seuranta- ja palautejärjestelmästä. Climate Bonus -hankeraportti (WP5). Helsinki 2009.
- 143:2. Usva Kirsi – Hongisto Mikko – Saarinen Merja – Nissinen Ari – Katajajuuri Juha-Matti – Perrels Adriaan – Nurmi Pauliina – Kurppa Sirpa – Koskela Sirkka: Towards certified carbon footprints of products – a road map for data production. Climate Bonus project report (WP3). Helsinki 2009.
152. Kirjavainen Tanja – Kangasharju Aki – Aaltonen Juho: Hovioikeuksien käsittelyaikojen erot ja aluerakenne. Helsinki 2009.

VALTION TALOUDELLINEN TUTKIMUSKESKUS
STATENS EKONOMISKA FORSKNINGSCENTRAL
GOVERNMENT INSTITUTE FOR ECONOMIC RESEARCH

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
Government Institute for Economic Research
P.O.Box 1279
FI-00101 Helsinki
Finland

ISBN 978-951-561-897-9
ISSN 0788-5008